

plastyka

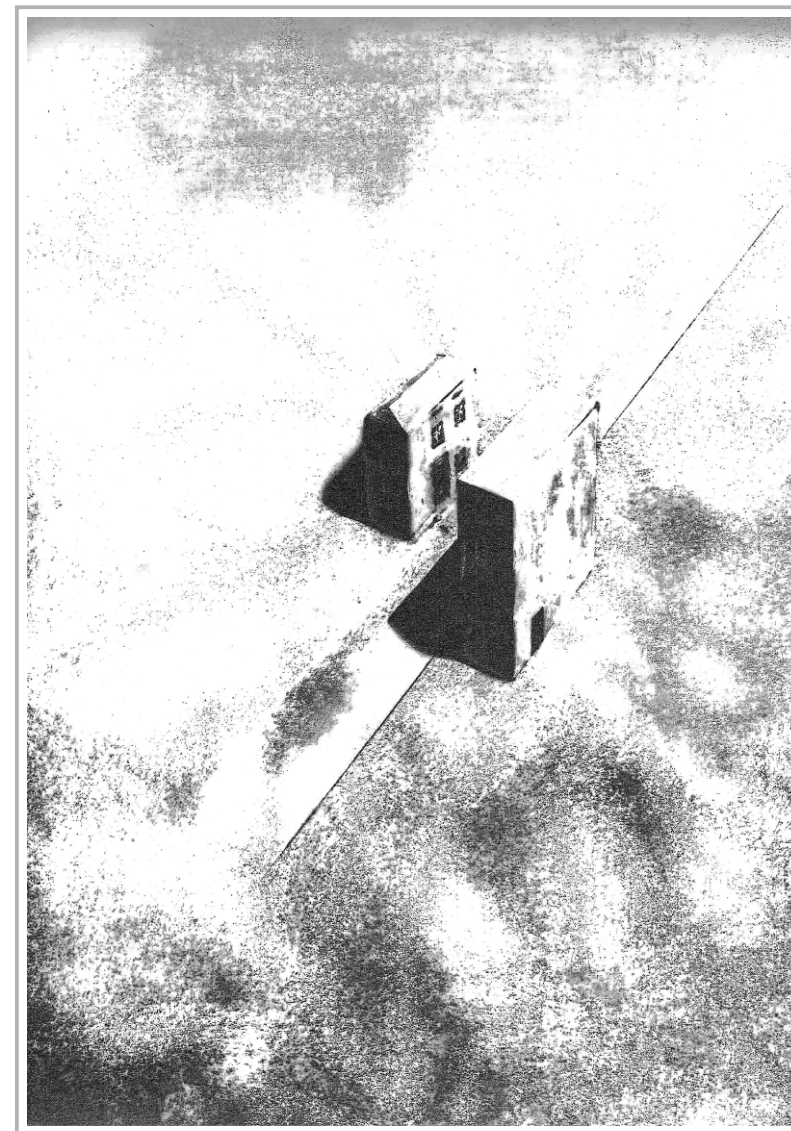
skrypt numer 2

rysunek

część 1

Spis treści skryptu 2

<i>Rysunek - niezbędne informacje</i>	2
<i>Praca nad formą rysunku</i>	3
<i>Tworzenie waloru czyli szrafowanie</i>	5
Opisanie bryły na płaskiej powierzchni papieru	6
Etapy pracy nad rysunkiem walorowym	8
"Dzięcioł" - rysunkowy sposób pracy dla wytrwałych	10
Linie płynne jako sposób na rysunek całościowy	11
Różnicowanie kreski twardością rysika	12
Różnicowanie kreski twardością i grubością rysika	12
Rysunek realizowany tylko linią	13
Różnicowanie kreski poprzez topowanie gumką śladu rysika	13
Rola waloru w rysunku	14
Maski stosowane jako podkład przy rysunkowej realizacji pracy - schemat kolejnych czynności	15
Maski zastosowane jako podkład przy rysunkowej realizacji pastiszu pracy "Ślepcy"	17
Schemat tworzenia masek jako podkładu walorowego do rysunku pastiszu obrazu "Ślepcy"	18

Rysunek - niezbędne informacje

Rysunek, to ślad stworzony na płaszczyźnie. Może to być linia, plama, ich zbiór. Wchodzą one w relacje między sobą, a także z płaszczyzną na której powstały. Suma tych znaków na płaszczyźnie może przedstawiać martwą naturę, portret, pejzaż i wszystko co człowiek może przy pomocy rysowania stworzyć.

Rysunek jest trudną techniką wykorzystującą spięcia kierunkowe linii, kontrasty walorowe, kształt plamy i różnorakie przejścia walorowe – od ciemnego do jasnego i odwrotnie. Generalnie do rysunku należą wszystkie działania plastyczne, w których wszystkie stworzone znaki, kształty na powierzchni pracy działają na zasadzie różnic walorowych. Nie kolorystycznych. W tym kontekście uprawnione będzie stwierdzenie, że obraz martwej natury narysowany kredką czerwoną, to rysunek, a nie malarstwo. Kolor, jego działanie, jego opozycja czy współdziałanie z innymi kolorami, to wszystko w rysunku nie istnieje lub nie ma żadnego znaczenia dla tworzonej pracy.

Rysunek w działaniu twórczym jest bardzo ważnym sposobem na poszukiwanie formy czyli na tworzenie proporcji, kształtu. Na rejestrowanie czy utrwalanie obrazu obserwowanego lub wyobrażonego oraz na badanie relacji między rysowanymi elementami. Rysunek służy także jako medium do zapisywania pomysłów, szukania i rysunkowego próbowania najlepszych rozwiązań plastycznych. Także do projektowania prac, które mogą być realizowane w innych technikach.

Typowymi technikami rysunkowymi są:

ołówek
gumka
kredka
węgiel
tusze
pisak

Oprócz tych wymienionych istnieją też inne, także na przykład malarskie, ale stosowane w rysunku, w sposób wykorzystujący jedynie różnorakie działania walorowe. Takimi technikami mogą być praktycznie wszystkie techniki malarskie, sgraffito, sangwina itd.

Rysunki realizowane są przede wszystkim na papierach i tekturach, ale bywają też na płótnie i na innych, czasami bardzo specyficznych tworzywach. Praktycznie są wszędzie tam gdzie istnieje możliwość pozostawienia trwałego znaku na płaszczyźnie.

Tak jak wybór narzędzia narzuca charakter pracy tak i wybór papieru ma zasadnicze znaczenie dla przyszłego działania rysunku na widza. Do rysunku piórką i tuszem wybierzemy papier gładki i silnie klejony, zupełnie inny do kredki, ołówka czy węgla. Czasami istnieje konieczność posługiwania się w rysunku papierem gruntowanym. Trzeba praktyki aby móc przewidzieć efekty działania narzędzi na konkretnym papierze. Najczęstszym błędem wśród początkujących jest próba rysowania na zwykłym, cienkim papierze używanym do druku kserokopii. Na takim podłożu ołówek się ślizga, praca zawsze jest nijaka ponieważ nigdy na takiej powierzchni nie uda się osiągnąć ciemnej kreski. Do rysowania znakomicie nadają się różne brystole z fakturą. Polecam też wszelkiego rodzaju chropawe papiery pakowe. Można kupić szare, brązowe, nawet białe. Są o różnych fakturach. Najważniejsze, aby nie miały śliskiej powierzchni.

Pytanie w jakim celu rysujemy możemy śmiało przekształcić w pytanie po co tworzymy. Działania plastyczne, niekoniecznie twórcze, skutkują powstawaniem różnych zbiorów znaków graficznych przedstawiających i nieprzedstawiających, które są formą komunikowania się z drugim człowiekiem. Od zamierzczłej przeszłości przy pomocy kreski, plamy i ich układów ukazywano wydarzenia, obrazy natury, ludzi. Nie tylko chodziło o utrwalenie tego co widziano, w czym uczestniczono. Czymś istotnym było też stworzenie takiego wizerunku, który oprócz warstwy opisowej posiada jeszcze coś czego nie da się opisać słowami, a co może być istotne dla rozwoju człowieka.

Generalnie upraszczając możemy powiedzieć, że dobrej sztuki nie da się do końca zwerbalizować. W wypadku sztuk plastycznych zawsze pozostanie to coś czego nie da się opowiedzieć, a co będzie pożądanym magnesem dla oczu i umysłu oglądającego dzieło sztuki.

Praca nad formą rysunku

Linia nie istnieje

Pamiętajmy, że podczas prezentowania pracy umawiamy się z widzem na porozumiewanie się z nim przy pomocy pewnej, narzucanej przez nas konwencji. Na przykład w rysunku operujemy między innymi kreską, która w przyrodzie nie istnieje. To jedynie nasza wyobrażona informacja o przebiegu styku jednego waloru czy też koloru z drugim. To jest właśnie transponowanie tego co widzimy, czy to co chcemy przekazać na działanie plastyczne. Ono nie ma nic wspólnego z potoczną rzeczywistością, ale jest w stanie przekazać informacje w sposób pełniejszy od każdego przekazu werbalnego.

Puste, niezarysowane obszary

Tworząc rysunek przy pomocy linii dłuższych, krótszych, sposobem szrafowania, budowania bryły i przestrzeni przy pomocy różnic walorowych nie zapominajmy o konieczności zostawiania pustych, białych obszarów. To są też elementy o konkretnym działaniu plastycznym. Zestawione na przykład z linią lub plamą biel zwiększa ich dynamizm.

Współdziałanie wszystkich elementów rysunku

Wszystko to co zostało narysowane, to zespół wzajemnie powiązanych ze sobą form plastycznych. Jedynie ich logiczne współdziałanie na płaszczyźnie jest w stanie wzmocnić ich przekaz. Będzie to możliwe jedynie wtedy, gdy będziemy świadomie rozmieszczać wszystkie elementy rysunku zwracając uwagę na to jak one na siebie działają. W jaką reakcję wchodzi z pozostałymi narysowanymi elementami. Jak suma tych elementów działa na brzegi pracy i odwrotnie.

Od ogółu do szczegółu - budowanie całej pracy od początku

Aby praca była całością, a nie sumą elementów nie powiązanych ze sobą, musimy przestrzegać najważniejszego kanonu tworzenia jakiegokolwiek pracy plastycznej – pracy od ogółu do szczegółu.

Zawsze rozpoczynając tworzenie musimy przy wykorzystaniu jak najprostszych środków rozplanować zarysy całości. W sposób syntetyczny i szkicowy. Należy robić to tak, aby wszystko co sobie zaplanowaliśmy zmieściło się na arkuszu naszej przyszłej pracy i było w ciekawy i przejrzysty sposób zakomponowane na płaszczyźnie.

Przykład:

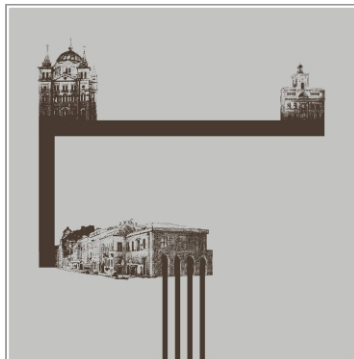
Jeśli przysłowiowa martwa natura, którą chcemy narysować składa się z trzech elementów to zaczynamy szkicowanie od najważniejszych szczegółów tych trzech elementów razem łącząc je w tym samym czasie z wyróżnikami przestrzeni obserwowanej dookoła tychże elementów. To wszystko traktujemy jako zbiór czyli jako wizerunek całości odpowiednio ustawiony w stosunku do podłoża czyli na przykład do arkusza papieru, na którym pracujemy. Dzielić na jabłuszko, dzbanuszek, gruszkę przestrzeń z przodu i z tyłu będziemy dużo później, pod sam koniec pracy z rysunkiem.

Czyli zaczynając pracę określamy ją rysunkowym szkicem na płaszczyźnie papieru, traktując wszystkie tworzone elementy jako całość.

Tworząc wstępny szkic rysunku starajmy się aby wszystkie elementy mające się w pracy znaleźć były maksymalnie rysunkowo uproszczone. Jeśli to możliwe robimy to wykorzystując nawet tylko linie proste. Ważne aby żadna składowa martwej natury nie wylądowała poza brzegiem pracy. Taka sytuacja zdarza się wyjątkowo często, wtedy, kiedy zaczynamy tworzenie od wyrysowywania poszczególnych elementów po kolei. Skutkuje to oczywiście koniecznością zaczęcia wszystkiego od początku.

Praca nad formą rysunku

Trzy etapy pracy nad rysunkiem:

- 1 - Prawdłowo określić miejsce rysowanego przedmiotu na powierzchni kartki.
- 2 - Przedstawić bryłę posadowioną w jakiejś przestrzeni oświetlonej źródłem (jakim) światła.
- 3 - Jeśli jest taka konieczność można zająć się rysowaniem szczegółów.

Rysując na przykład jabłko tworzymy wizerunek formy do niego zbliżony, naznaczony naszym stosunkiem do tego owocu. Forma nie musi pokazywać tego konkretnego jabłka z jego skazami, ale na przykład musi pokazywać fakt, że jest to bryła. Albo, że jest częścią większej przestrzeni. I tak dalej. Oczywiście jabłko powinno być czytelne przede wszystkim dla ludzi z wyobraźnią. Ci, którzy jej nie posiadają zadowolą się zdjęciem jabłka. Czyli wracamy do kanonu, który podpowiada – pracujemy zawsze od ogółu do szczegółu. W tym naszym przysłowiowym rysowanym jabłku nie może być dodany ogonek, gdy brak jeszcze innych elementów jabłka, informacji o przestrzeni w jakiej jabłko umieściliśmy, ewentualnie o kierunku światła .

Ołówek – najbardziej popularne narzędzie rysunkowe

Ołówki metalowe

Właściwością ołówków metalowych, srebrnych, ołowiowych jest możliwość rysowania ostrą kreską. Takie ołówki nadają się przy tworzeniu miniatur i wszędzie tam, gdzie wymagana jest dokładność precyzja. Oprócz ołówka ołowiowego, wszystkie inne wykonane z metalu wymagają jako podłoża papieru zagruntowanego.

Ołówki grafitowe

Ołówek grafitowy, taki jakim posługujemy się dzisiaj znany jest dopiero od 15 wieku. Od 18 wieku zaczęto sporządzać ołówki wykorzystując mielony grafit z dodatkiem kaolinu i tak to już zostało do dzisiaj.

W tej chwili mamy ołówki miękkie (B), twarde (H) i średne (HB). (O wszystkim co tyczy ołówków napisałem w skrypcie numer 1.) Rysowanie tą techniką daje możliwość tworzenia w każdych warunkach, przy wykorzystaniu wielu tonów walorowych.

Są trzy zasady przy posługiwaniu się tą techniką:

- 1 - Zawsze rysujemy zaczynając od określenia zbioru elementów jako całości, czyli od ogółu do szczegółu. Potem stopniowo tę rysunkową grupę możemy dzielić na mniejsze porcje.
- 2 - Pracę zawsze rozpoczynamy od linii i walorów najjaśniejszych, kończymy na najciemniejszych. Nie znaczy to jednak, że walor najjaśniejszy to biel, najciemniejszy to czerń. Zawsze należy na wszelki wypadek zostawić sobie rezerwę jasności i ciemności. Czyli zaczynamy pracę od waloru ciemniejszego od bieli, kończymy bardzo ciemną szarością, ale nie czernią!
- 3 - Do rysowania mamy też gumkę. Jest to takie samo narzędzie jak ołówek, czasem ważniejsze.

Są gumki zwykłe, w miarę twarde. Takimi jesteśmy w stanie wytrzeć prawie każdy ślad ołówka. Mamy też doskonałe gumki miękkie tak zwane „chlebówki”. Znakomite do tonowania rysunku poprzez topowanie rysunku. Takie gumki potrafią z dobrego brystolu wytrzeć prawie każdy ślad nawet bardzo miękkiego ołówka.

Jeśli będziemy chcieli wprowadzić jasną kreskę w ciemne tło, najprościej będzie założyć ciemną aplę (narysować ołówkiem ciemną płaszczyznę) i następnie na niej, gumką narysować (wytrzeć) jasny ślad. Gumkę znakomicie się ostrzy. W ten sposób możemy różnicować grubość jasnych kresek.

Tworzenie waloru czyli szrafowanie

Szrafowanie jest tradycyjnym sposobem na opracowywanie skali walorowej w rysunku

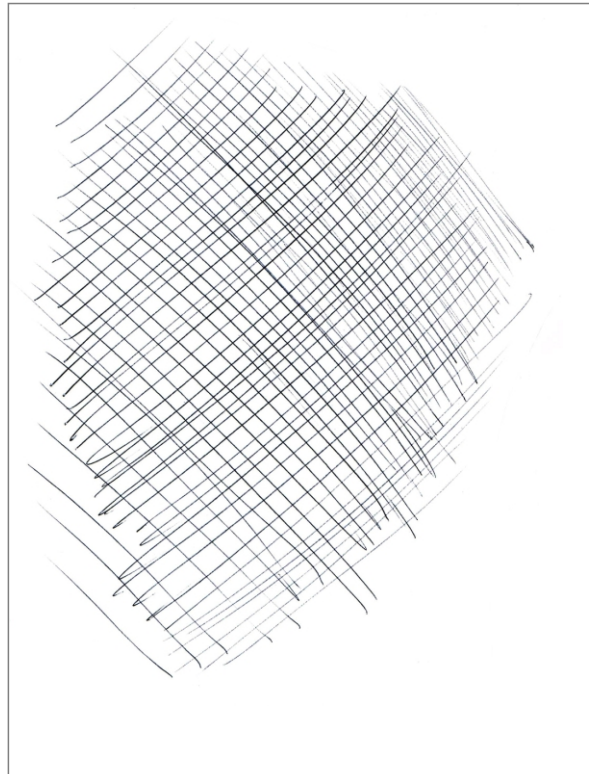
Ćwiczenie 01

a - Na białym arkuszu papieru A4 przy wykorzystaniu cienkopisu lub długopisu proszę poprowadzić linie do siebie równoległe w taki sposób aby cały arkusz był zakreskowany.

b - Na białym arkuszu papieru A4 przy wykorzystaniu dowolnych narzędzi rysunkowych proszę narysować linie proste, ustawione w stosunku do siebie pod dowolnym kątem.

Szrafowanie - linie proste, do siebie równoległe

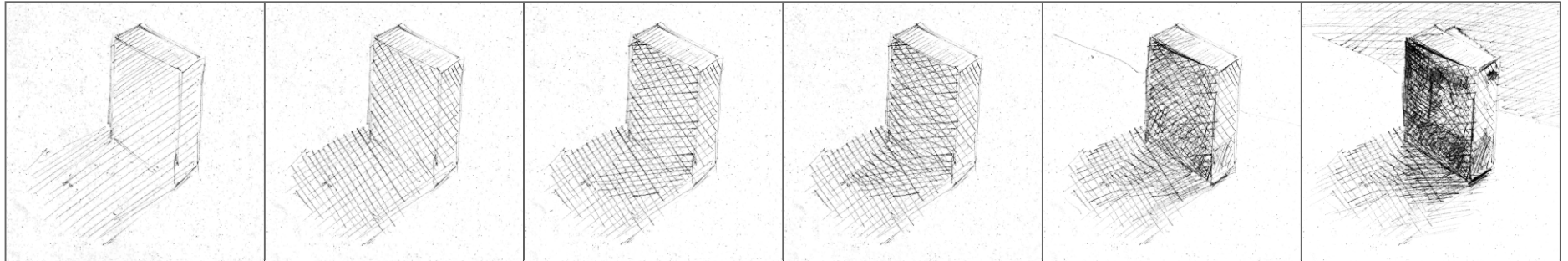
Szrafowanie - linie proste, ustawione w stosunku do siebie pod jednakowym kątem

Szrafowanie - linie proste, nałożone na siebie pod różnymi kątami - skala walorowa

Opisanie bryły na płaskiej powierzchni papieru.

Sposób rysunkowego odtwarzania bryły przy pomocy szrafowania.

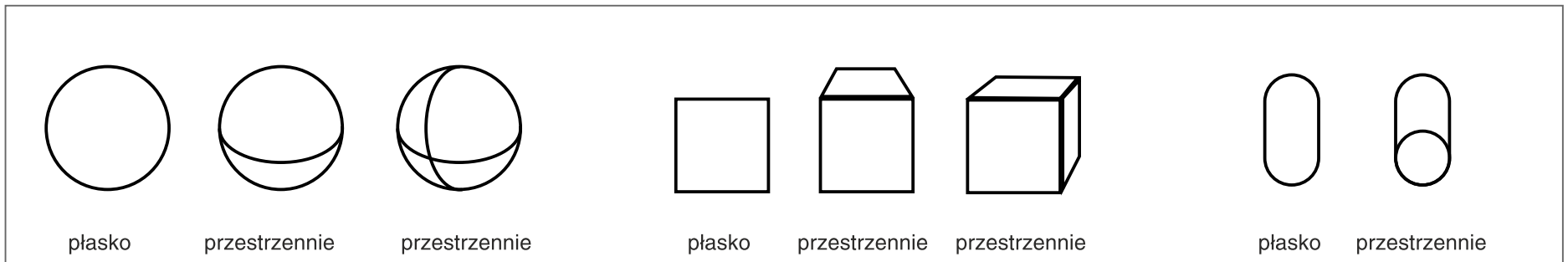
W rysowaniu bardzo często wykorzystujemy linie. Są linie określające kontur zewnętrzny, określające granice czyli obrys tworzonego przedmiotu. Istnieją również linie informujące czym się charakteryzuje rysowana płaszczyzna wewnątrz obrysu. Niech przykładem będzie globus. Kontur zewnętrzny określa jego kształt w przestrzeni. Południki i równoleżniki pokazują wypukłość sugerującą istnienie kuli. Również inne środki mogą służyć jako wyznaczniki obrysu kształtu i bryły.

Ćwiczenie 02a

Na białym brystolu o formacie A4, wykorzystując jedynie szrafowanie, proszę stworzyć dwa rysunki brył oświetlonych światłem z jednej strony. Uwaga. W każdym miejscu pracy muszą być widoczne poszczególne kreski. Nie mogą się zlewać w jedną ciemną płaszczyznę. Rysunek proszę tworzyć cienkopisem lub ołówkiem.

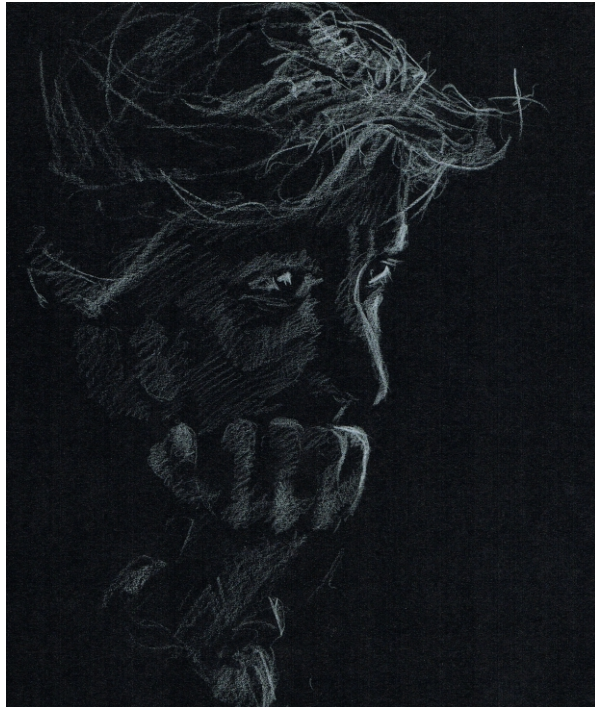
Ćwiczenie 02b

Na białym brystolu o formacie A5, wykorzystując jedynie linie, proszę stworzyć minimum cztery, szybkie rysunki bardzo prostych brył. Uwaga. Rysowane linie nie mogą tworzyć szrafowania, ani pokazywać przy ich pomocy światłocienia. Do rysowania proszę wykorzystać stalówkę i czarny tusz.

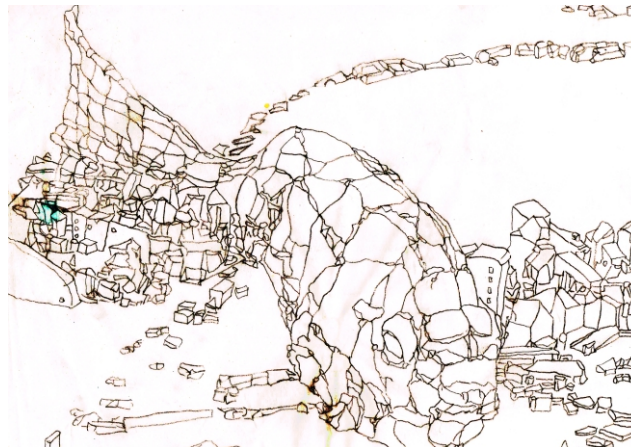

Sposób rysunkowego odtwarzania bryły przy pomocy linii.

Opisanie bryły na płaskiej powierzchni papieru.

Twarz określana szrafowanymi liniami równoległymi. Dłoń liniami nakładającymi się na siebie pod różnymi kątami. Partia włosów określana jest kreskami w postaci różnego rodzaju krzywych. W ten sposób można pokazać różnicę między trzema elementami na płaszczyźnie. Biała kreska na czarnym tle wymusza tworzenie rysunku poprzez wykrywanie światła, a nie cienia jak ma to miejsce w rysunku ołówkiem na powierzchni jasnego papieru.

Ten kształt budowany jest dzięki podzieleniu wizerunku na fragmenty opisywane linią obrysową. W ten sposób każdy z nich jest płaską formą geometryczną. Fragmenty te rysunkowo połączone z sobą zaczynają działać jak wizerunek trójwymiarowy w konkretnej przestrzeni. W tym wypadku w typowej perspektywie renesansowej.

Portret określany jest przy pomocy jedynie linii. Są zróżnicowane, mają różne grubości, nakładają się na siebie. Tworzą czytelne trójwymiarowe kształty: broda, usta, nos, oczy sklepienie czaszki pokazując kształt jako bryłę.

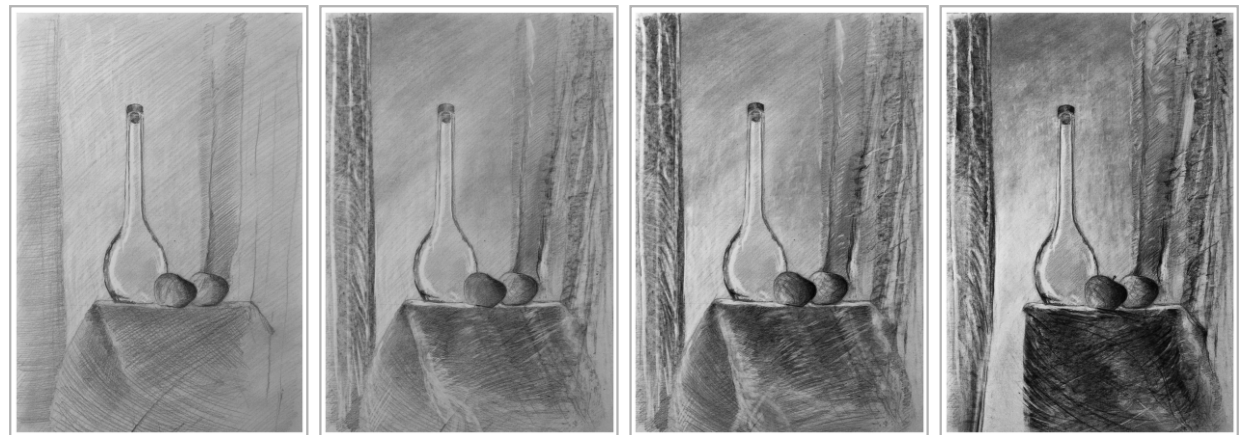
Etapy pracy nad rysunkiem walorowym

Tak jak widzimy na pierwszym zdjęciu przedmioty ustawione są pod światło. Butelka – wysmukła i najwyższa tworzy kontrast z dwoma jabłkami i całą podstawą.

Pracę zaczynamy od tworzenia linii ustalających mniej więcej miejsce posadowienia najważniejszych elementów. Robimy to, jak gdyby dzieląc liniami prostokąt brystolu na kolejne pola. Potem stopniowo określamy dokładniej bryły starając się pracować po kawałku, ale na całej powierzchni rysunku. Zaczynamy określać światłocien poprzez delikatne szrafowanie. Następnie wzmacniamy najważniejsze linie, pracujemy nad walorem i tak, aż do szczęśliwego końca. Na przedostatnim rysunku widać błędy kompozycyjne w dolnej partii martwej natury, co spowodowało konieczność wytarcia gumką sporego obszaru waloru na dole rysunku. Wzmocnienie i uspokojenie partii jasnych i ciemnych kończy pracę.

Praca powstała przy pomocy trzech ołówków różniących się stopniem twardości - H, B3, B9.

Etapy pracy nad rysunkiem walorowym

Kontrasty, to elementy formy pomocne przy całościowym tworzeniu pracy. Rysując mamy płaszczyznę podobrazia, na której stawiamy plamy, kreski i inne znaki. Pamiętajmy o zróżnicowaniu formy pracy. Działanie dwóch kresek czy punktów o tej samej grubości i o takim samym walorze tworzy już nieciekawą sytuację na płaszczyźnie rysunku. Ich siły się nawzajem równoważą i przestają być znaczące w całości pracy. Starajmy się różnicować ich działanie. Jeśli jedna jest gruba, druga niech będzie cienka. Oczywiście ta różnica nie może być z góry narzucona. Musi być odpowiednia i także przystająca do rysowanej rzeczywistości lub wyobrażenia. Co do operowania walorem. Pamiętajmy aby nie imitować tego co widzimy. Dookoła nas są tysiące odcieni kolorów, wielka ilość skal walorowych. Nie oddawajmy wszystkich rzeczywistych różnic walorowych. Zatracimy się w tym działaniu i my i widzowie oglądający nasze dzieło. W dobrze rozegranym rysunku wystarczą trzy lub cztery różne walory aby przy ich pomocy uzyskać wizerunek pełni przestrzeni, ukazać bryły i światłości.

Ćwiczenie 03

a - Proszę wybrać zdjęcie dowolnego obrazu przedstawiającego martwą naturę. Proszę ją narysować na białym brystolu o formacie minimum A3 wykorzystując dowolne narzędzie. Najważniejsze, aby w identyczny sposób jak na wybranej reprodukcji określić kształty i proporcje w natężeniu szarości walorowych form tam widniejących.

b - Na dowolnym formacie przy wykorzystaniu 3 ołówków o różnych stopniach twardości proszę stworzyć szkic martwej natury. Winna się składać z minimum 3 prostych w kształcie elementów ustawionych na zasadzie kontrastu. Element pierwszy - wysoki, drugi niski i pękaty, trzeci w kształcie diametralnie różniący się od pozostałych. Ważne aby w pracy pokazać, które z tworzonych elementów są bliżej patrzącego, które dalej. Warunek, opracowanie walorowe musi być wykonywane

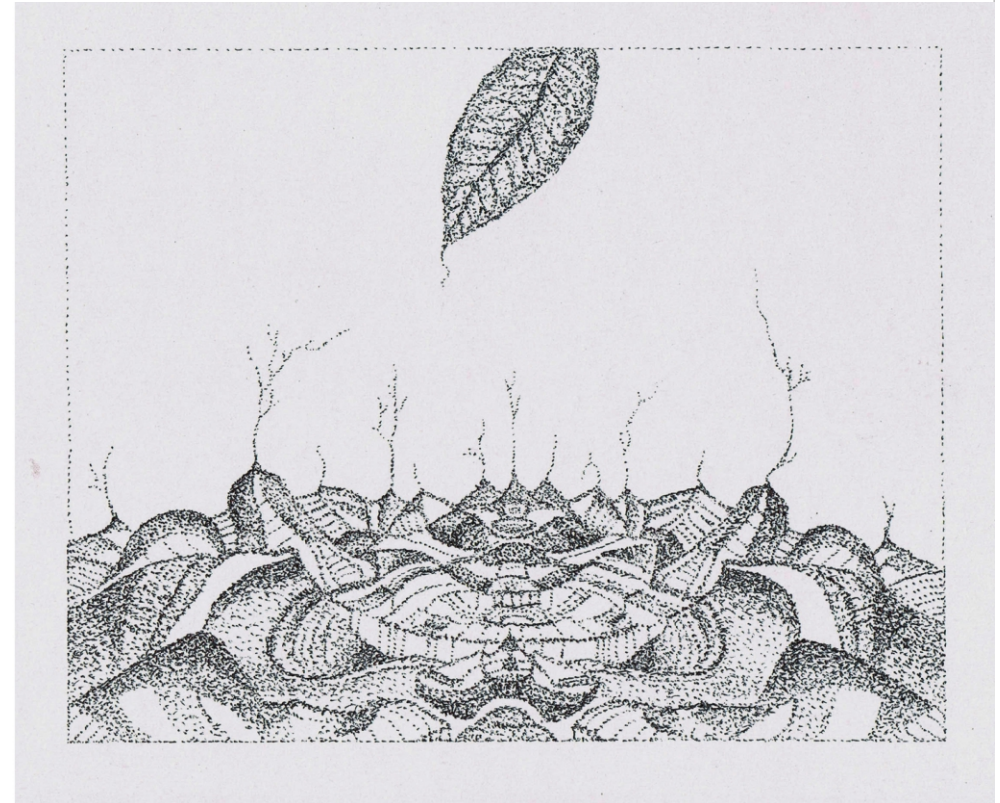

"Dzięcioł" - rysunkowy sposób pracy dla wytrwałych

Narzędziami mogą być cienkopis, ołówek, ołówek automatyczny lub długopis. Elementy wykorzystywane w rysunku to kropki, przecinki, zygzaki i temu podobne małe formy graficzne. Zachęcam do pracy tą techniką. To pełny relaks, a wyniki – sami Państwo zobaczą!

W technice tej istotną rolę odgrywają formy rytmizujące pracę. Szukajmy w tworzonej pracy schematu powtórzeń. Na przykład kręcone loczki na głowie modelki, czy też ustawione w linii jabłka. Te elementy graficzne poprzez swoje powtórzone elementy podkreślają i wzmacniają działanie wybranych fragmentów pracy. Powodują, że jest interesująca i frapująca dla patrzącego. Przypomnijmy sobie obraz „Bitwa pod Grunwaldem”. Wizerunki włócznie, wyciągniętych rąk z mieczami – to właśnie niektóre zastosowane elementy rytmizujące obraz. Elementy, które podkreślają zgiełk pola walki, wzmacniają dynamikę całej kompozycji. Matejko wiedział co robi.

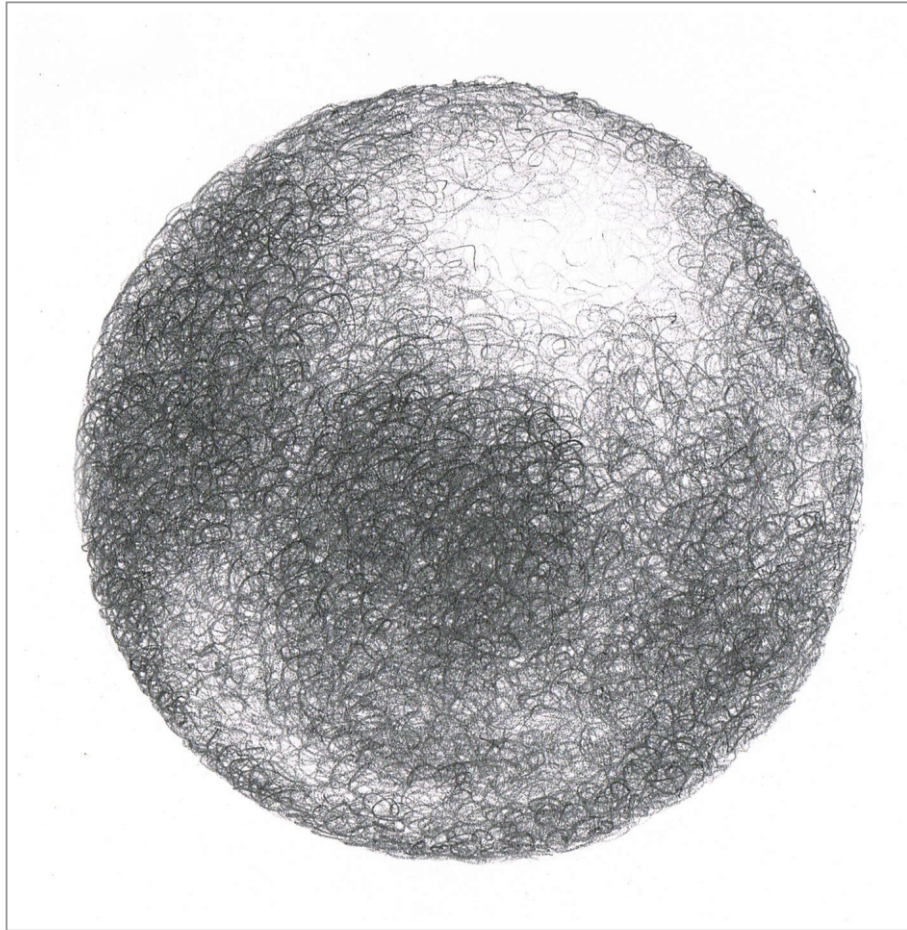

Jeśli w obserwowanym i rysowanym przez nas fragmencie rzeczywistości takich rytmów brak, możemy je stworzyć przez podkreślenie, czy to wybranych kształtów, rysowanych elementów, czy też w podkreśleniu niektórych linii użytych w rysunku. Takie właśnie zespoły form tworzące rytmy zapewniają zwarty i dynamiczny wizerunek tworzonej pracy.

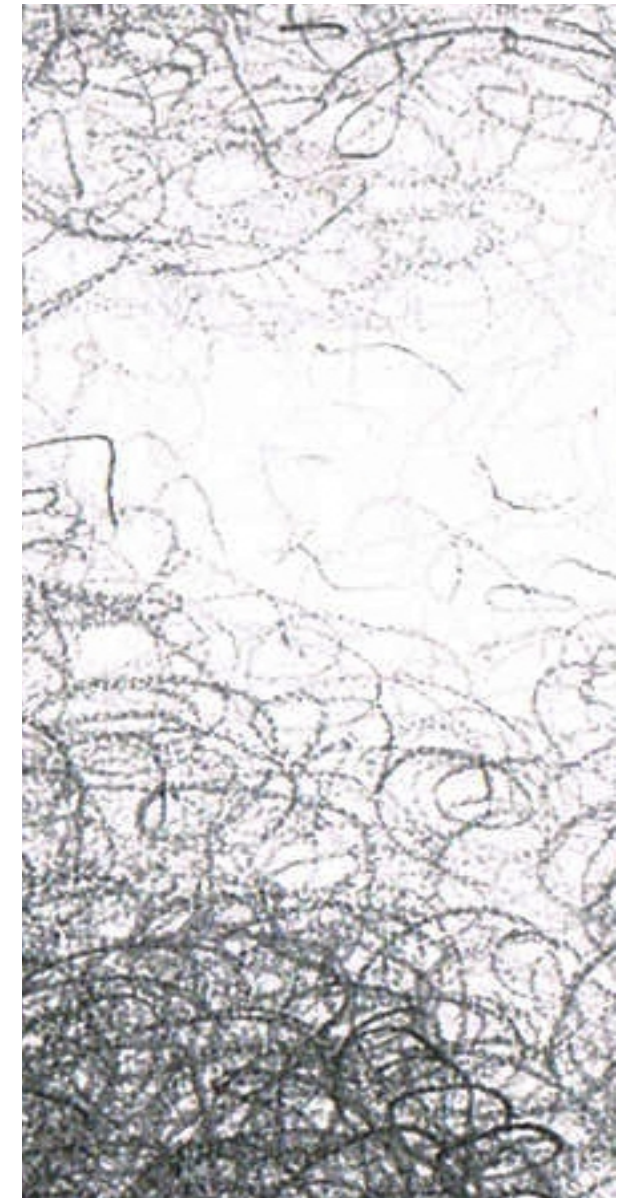
Wtedy rytm zaczyna dominować nad materialnością rysowanych elementów. Ich mimetyzm jest już mniej istotny, na pierwszy plan wychodzi forma. Aby tego dokonać trzeba się pozbyć nawyku rysunkowej inwentaryzacji rzeczy i tworzyć pracę CAŁOŚCIOWO.

Linie płynne jako sposób na rysunek całościowy

Płynna linia pełna zawijasów i meandrów. Tym sposobem można opracowywać rysunkowo wszystkie tematy. Każdy rysunek będzie interesujący właśnie poprzez użycie ciekawej formy. Wadą jest mozolna praca wymagająca cierpliwości. Ale warto! Proszę pamiętać, że ważną rzeczą w realizacji rysunku jest zachowanie wszędzie takiej samej grubości linii.

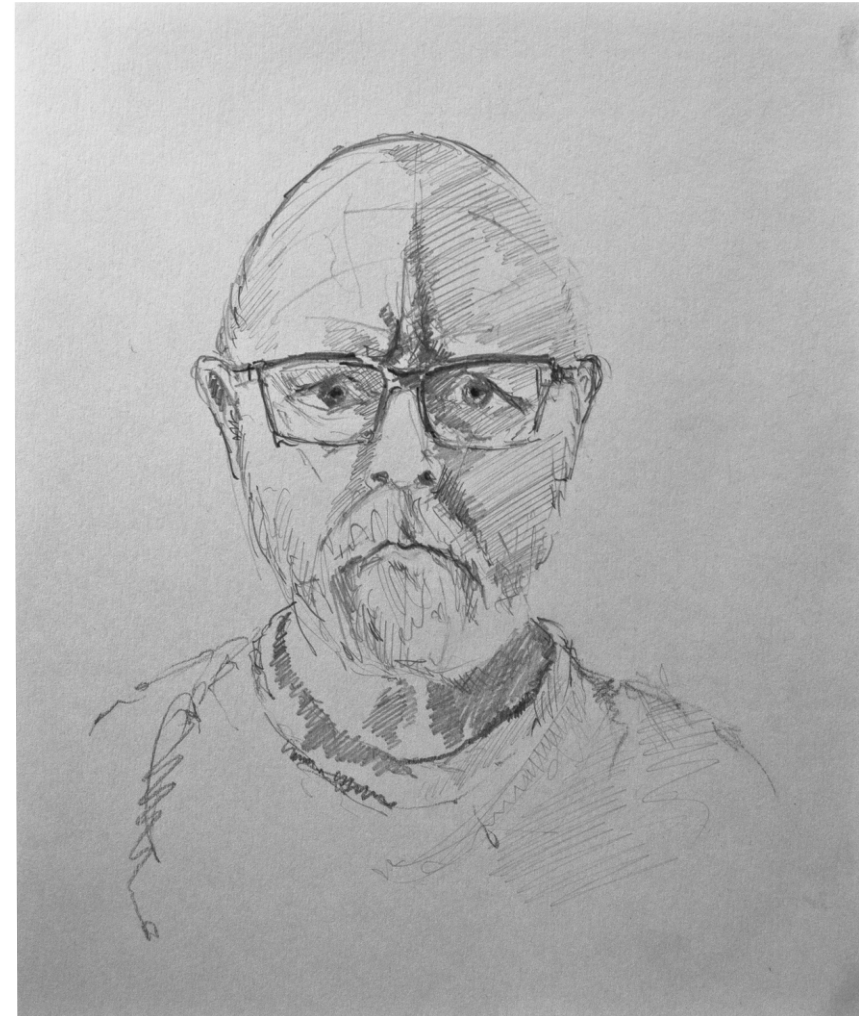

Różnicowanie kreski twardością rysika

Zastosowano tu ołówki o różnej twardości, ale jednakowej grubości rysika, co pozwoliło na optyczne połączenie wszystkich linii w zbiór przystających do siebie elementów plastycznych. Często w takiej pracy konieczne jest wzbogacenie formy poprzez wprowadzenie różnorodnego rodzaju szrafowania oraz różnicowania sposobu przebiegu linii od prostych – geometrycznych, płynnych aż, do rozwichrzonych.

Różnicowanie kreski twardością i grubością rysika

W tym wypadku mamy więcej możliwości niż w poprzednim sposobie rysowania. Różnicowanie grubości kreski jest formą dosadną i bardzo często wystarcza aby praca była dynamiczna i ciekawa plastycznie.

Rysunek realizowany tylko linią

Praca bardzo miękkim ołówkiem. Dla skonstrastowania rysunku konieczne jest różnicowanie nacisku ołówka. Oczywiście rysując tylko linią wykorzystujemy nie tylko obrys konturu zewnętrznego, ale i kontur wewnętrzny. Tyczy to absolutnie wszystkich tematycznych przedstawień.

Techniki rysunkowe, sposoby pracy, opisy ćwiczeń

Różnicowanie kreski poprzez topowanie gumką śladu rysika

Miękki ołówek + gumka to zawsze dobry tandem szczególnie tam, gdzie na rysunku dopiero szukamy formy, kształtu, czy waloru.

Pamiętajmy, że gumki się ostrzy, topuje nawet całym brzegiem. Jeśli mamy do osłabienia dużą płaszczyznę rysunku polecam świeży chleb. Kładziemy rysunek płasko, skubimy miękkisz chleba rozdrabniając go na małe kruszyny i tym posypujemy rysunek. Następnie dłonią, ruchami okrężnymi turlamy drobinki chleba. Na chlebie zostaje ciemny osad z rysika, a my mamy rysunek jaśniejszy. Można też użyć gumki tak zwanej „chlebówki” o konsystencji właśnie świeżego chleba.

Rola waloru w rysunku

Oto zasada właściwego doboru natężenia kreski w rysunku, w stosunku do waloru papieru, na którym pracujemy. Jeśli dysponujemy śnieżno białym papierem – kreska winna być ciemno szara, nigdy czarna. Gdy papier jest szary – kreska powinna być czarna. Różnica walorowa nie może być zbyt wielka, chyba że zależy nam na wielkim kontraście.

Szkic bardzo miękkim ołówkiem B8.

Obszary wyróżniające się na płaszczyźnie mają funkcję przyciągania uwagi widza. Ważne jest aby taka plama była w zgodzie z układem sił działających na rysunkowo opracowywanej płaszczyźnie papieru.

Trzy szarości wykonane przy wykorzystaniu maksymalnego nacisku rysika na brystol ołówkami H6, HB, B9.

Ćwiczenie 04

a – Proszę wykorzystując do wyboru:

- kropki, przecinki, zygzaki i temu podobne małe formy graficzne
lub

- linie płynne

stworzyć pracę o dowolnej tematyce. Warunek, praca nie może być mniejsza od formatu A5.

b - Na dowolnym formacie białego brystolu, przy wykorzystaniu jednego bardzo miękkiego ołówka i gumki proszę stworzyć dowolny rysunek o dowolnej tematyce. Warunek – proszę wykorzystać gumkę jako narzędzie równorzędne w stosunku do ołówka. Gumką można osłabiać natężenie kreski, waloru lub rysując ją w już zrealizowanej pracy dodawać na jej powierzchni białe linie i pola.

c - Na dowolnym formacie papieru o wyrazistej fakturze, wykorzystując wybraną fotografię proszę stworzyć pejzaż o skali walorowej wynikającej ze stosowania do wyboru:

- różnic w naciskaniu rysika ołówka na papier
lub

- wykorzystania 3 ołówków o różnym stopniu twardości.

W ten sposób będzie możliwe stworzenie na rysunku efektów światłocieniowych.

d – Proszę narysować pejzaż wybierając dowolne środki plastyczne, które umożliwią pokazanie w wykonanej pracy przestrzeni.

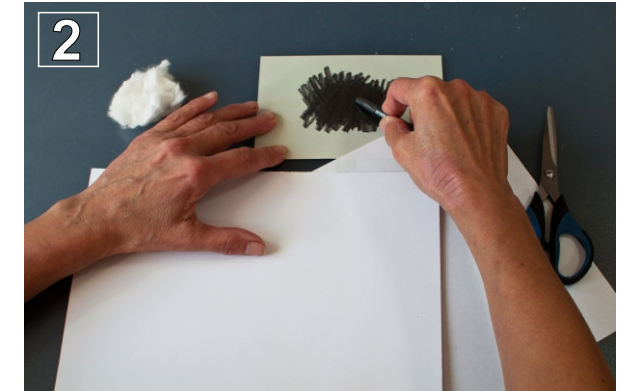
Maski stosowane jako podkład przy rysunkowej realizacji pracy - schemat kolejnych czynności

Schemat tworzenia i wykorzystywania masek przy walorowym opracowywaniu rysunków.

Tego rodzaju działanie służy do realizowania walorowego podkładu, na którym już ołówkami tworzy się właściwy rysunek. W ten sposób przyspieszamy pracę i zapewniamy sobie na początku tworzenia właściwe szarości podkładu. Na nim, przy pomocy zaostrzonej gumki i ołówków o różnej twardości, możemy stosunkowo szybko stworzyć skomplikowaną walorowo pracę.

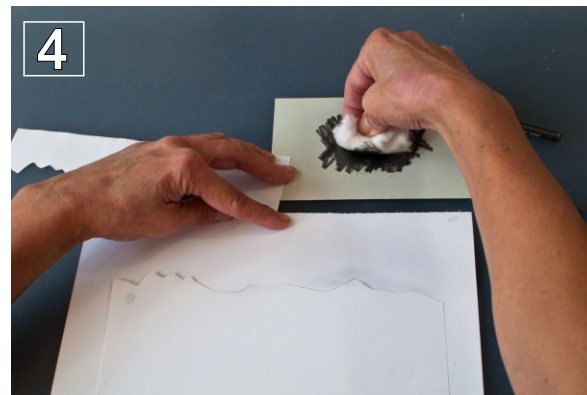
Papier do rysunku, papier cienki do masek, tektura o wyrazistej fakturze do rozcierania grafitu, miękki ołówek, nożyczki - to przedmioty i narzędzia potrzebne do tworzenia masek.

Rozcieramy grafit z ołówka na tekturce.

Z cienkiego papieru wycinamy maskę. Kształt wycięcia musi odpowiadać wybranym elementom przyszłego rysunku.

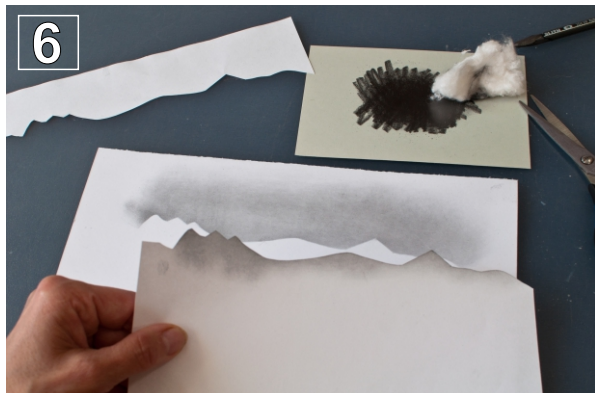
Układamy wyciętą maskę na arkuszu, na którym zamierzamy stworzyć rysunek. Pył grafitowy z tekturki nabieramy na watę.

Przytrzymując maskę zaczynamy wcierać grafit w arkusz papieru.

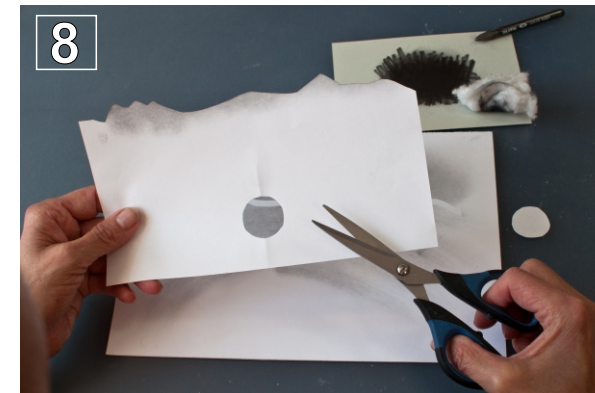
Maski stosowane jako podkład przy rysunkowej realizacji pracy - schemat kolejnych czynności

6 Po odjęciu maski na górze arkusza papieru widzimy opracowaną płaszczyznę z walorem.

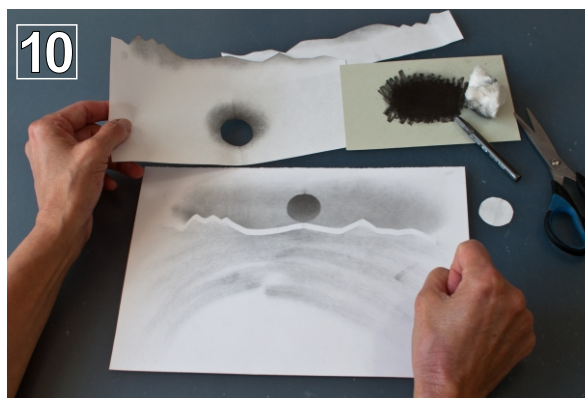
7 Sięgamy teraz po drugą część wyciętej maski. Nakładamy ją na uprzednio pokrytą grafitem płaszczyznę i наносimy kolejną warstwę szarości, różną walorowo od poprzedniej.

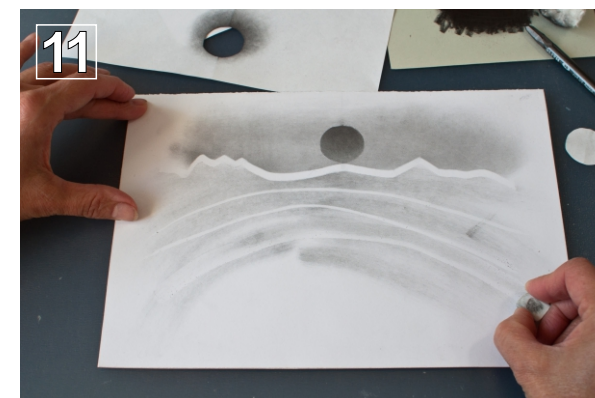
8 Wycinamy kolejną maskę.

9 Maskę układamy i wcieramy kolejną szarość.

10 Po odłożeniu maski widzimy na arkuszu papieru nałożone pola walorowe.

11 Jeśli zachodzi taka konieczność można rysować linie, czy tworzyć faktury przy pomocy gumki. Tak może wyglądać podkład walorowy przygotowany do właściwego opracowania rysunku.

Maski zastosowane jako podkład przy rysunkowej realizacji pastiszu pracy "Ślepcy"

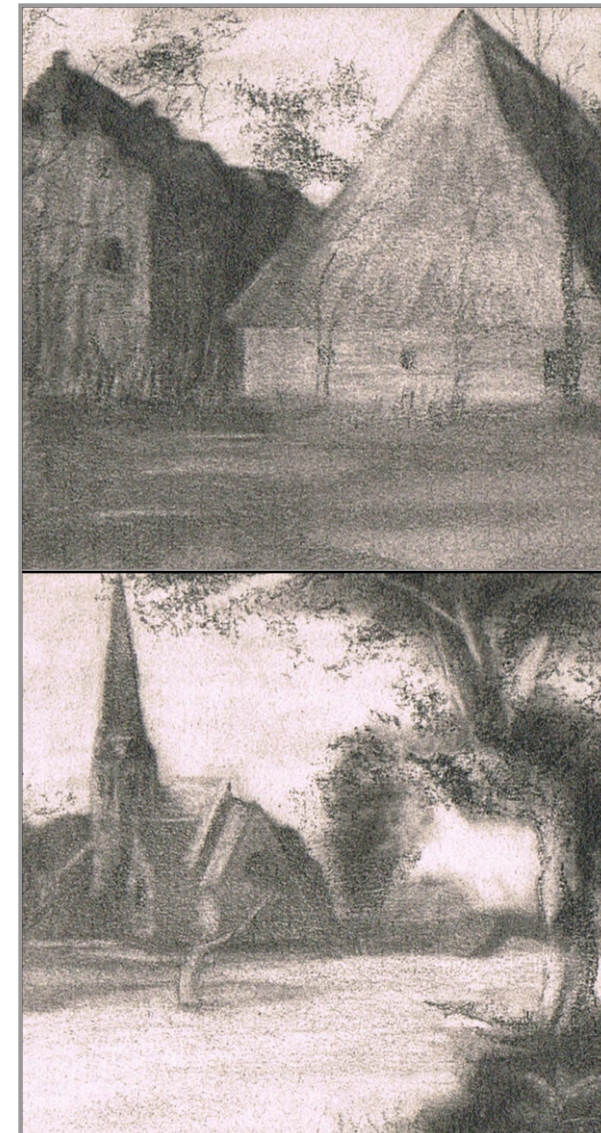

W 1568 roku malarz, Pieter Bruegel (starszy) namalował techniką temperową obraz pod tytułem „Ślepcy”.

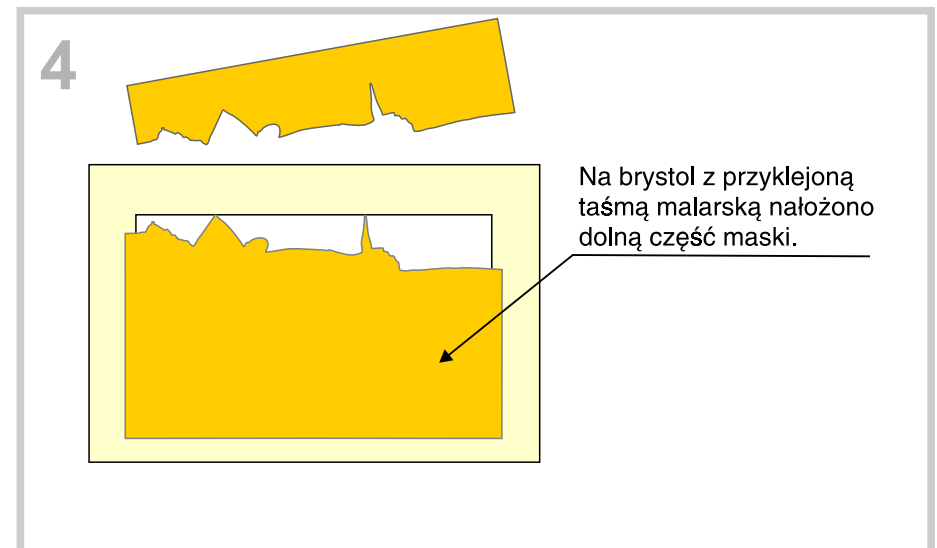
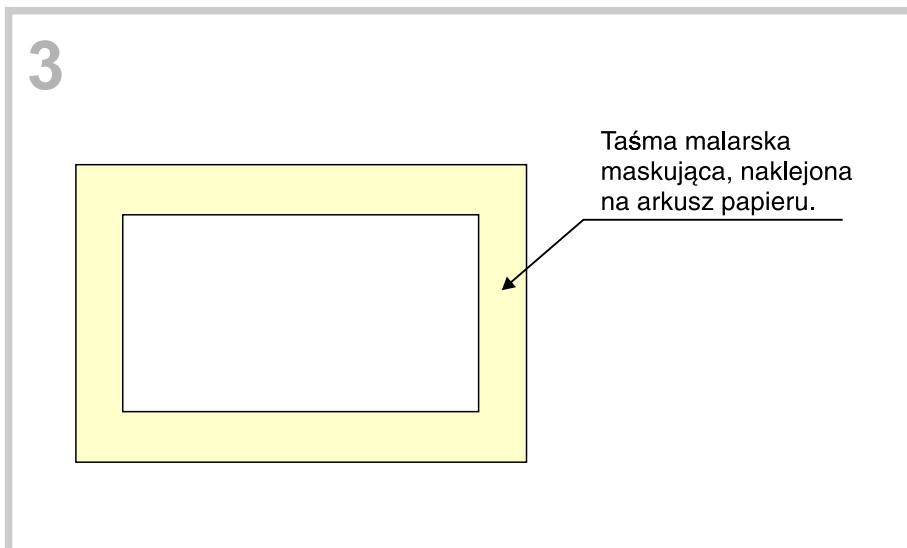
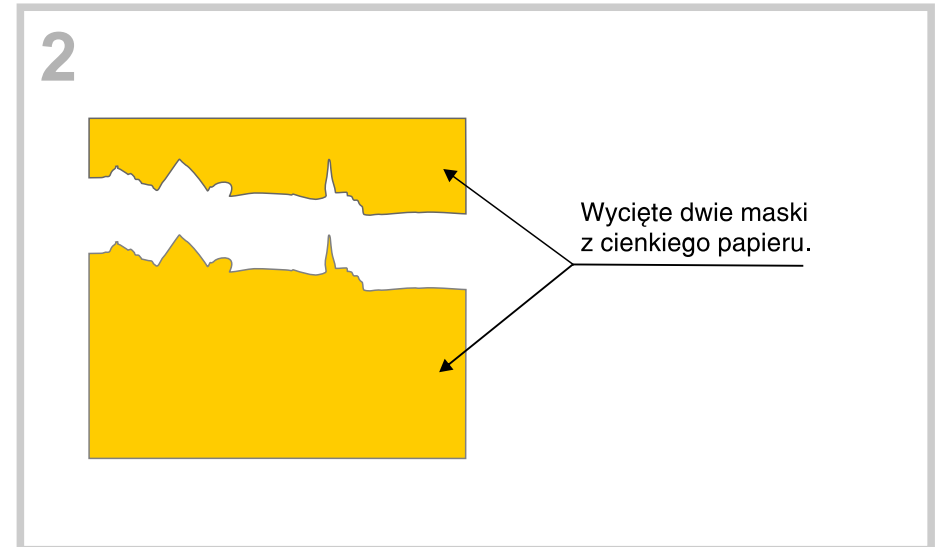
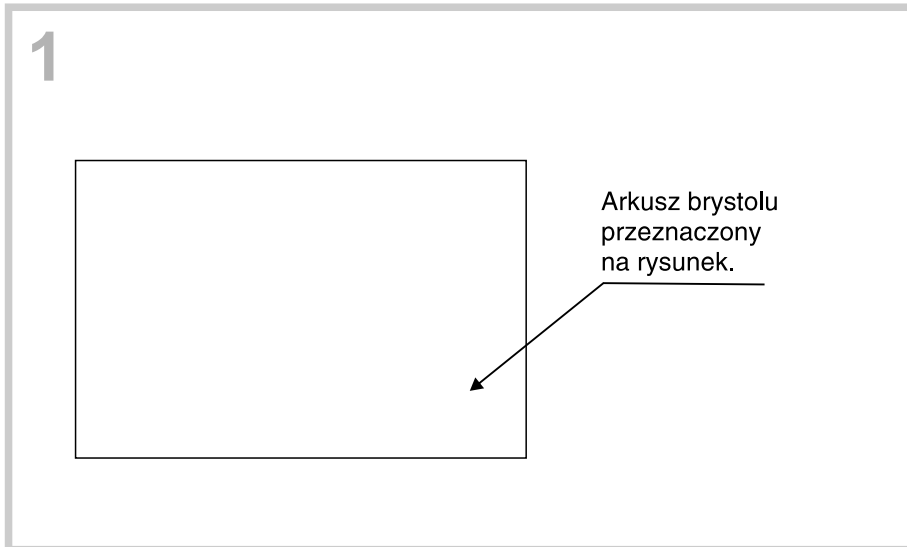
Oto pastisz tego obrazu.

Praca ta była realizowana techniką rysunkową przy wykorzystaniu technik tradycyjnych, a także przy pomocy masek.

Fragmenty rysunku w powiększeniu.

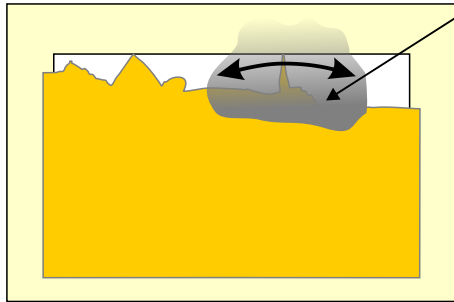
Schemat tworzenia masek jako podkładu walorowego do rysunku pastiszu obrazu "Ślepcy"

Schemat tworzenia masek jako podkładu walorowego do rysunku pastiszu obrazu "Ślepcy"

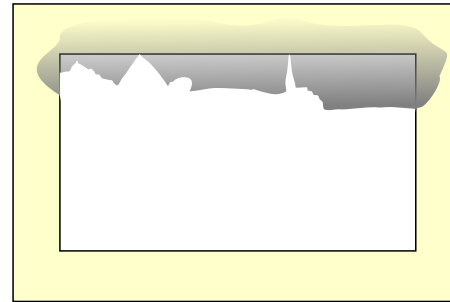
5

Ruchami okrężnymi przy pomocy waty wcieramy grafit na arkusz papieru.

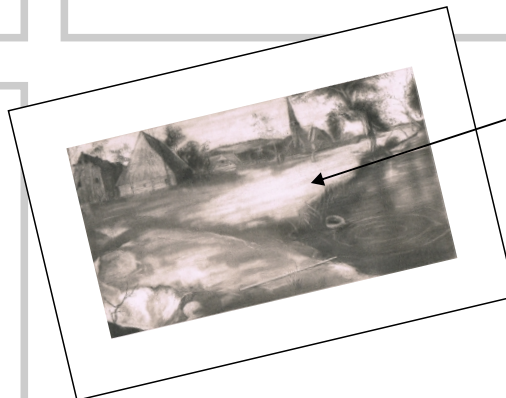
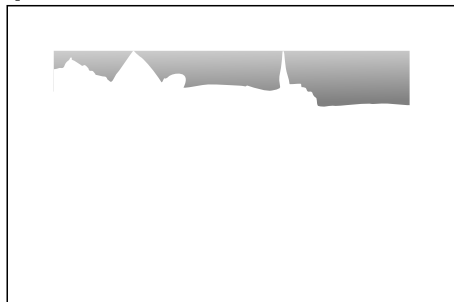
6

Tak wygląda arkusz papieru i taśma malarska po nałożeniu grafitu. Maska jest już zdjęta.

7

Nałożona szarość na arkusz papieru bez papierowej maski i bez taśmy maskującej. Następnie trzeba się zająć drugą maską i kolejnym nałożeniem szarości na dół pracy. Po tej czynności będzie już wykonany podkład walorowy i będzie można przystąpić do właściwego rysowania ołówkami.

Gotowa praca.

Ćwiczenie 05

Przedmiotem ćwiczenia będzie dzieło twórcy, którego Państwo cenicie. Proszę wybrać jeden z jego rysunków czy obrazów i stworzyć pastisz bazujący na tej pracy. Proszę pracować wszystkimi potrzebnymi sposobami rysunkowymi, na dobrym brystolu o formacie minimum A4.

rysunek koniec części 1

Autorem skryptu oraz wszystkich użytych
w nim reprodukcji, rysunków i tabel
jest Marek Gajewski
Skrypt ten objęty jest prawem autorskim